

ANONAMENȚUL
 Pe un an . 28 Cor.
 Pe un jum. . 14 "
 Pe o lună . 2-40 "
 Nrul de Duminecă
 pe un an . 5 Cor.
 Pentru România și
 America . . 10 Cor.
 Nrul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe
 un 40 frauci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și **ADMINISTRAȚIA**
 Dealul Ferencz-stora 26,
INSERȚIUNILE
 se primesc la administra-
 ție.
 Mulțumite publice și Loc de
 schimb costă fiecare ză
 Manuscrise nu se res-
 polază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

O măsură dreaptă.

Rareori ne este dat să înregistrăm și noi din partea guvernului ungar vre-o dispoziție bună, vre-o măsură dreaptă în favorul instituțiilor noastre.

Se știe, că până acum aproape fiecare ministru de culte își ținea de o datorință »patriotică« a știrbi autonomia noastră bisericească prin fel și fel de apucături pătimașe sau ordinațiuni ilegale și nedrepte. Actualul ministru de culte, Ioan Zichy, pare însă a voi să facă onorabilă excepție dela tipul cunoscut până acum al miniștrilor ungari de culte și instrucțiune publică.

Pe când caracteristica principală a celorlalți era intoleranța și pornirea cea mai furioasă contra așezămintelor noastre culturale, contele Zichy a declarat, că în toată activitatea sa va fi povățuit de un »liberalism ideal«, că această lozincă nu va rămânea o frază sonoră și goală, pe care să o rostească din buze, ci îi va fi un talisman călăuzitor în toate faptele lui.

A mai întregit această declarație și cu constatarea, că fiecare confesiune o consideră ca un element alcătuitor de stat și care e în drept, prin urmare, să aștepte sprijin și ocrotire, iar nu obstacole, reavoință ori chiar șicane din partea organelor statului.

Deși însuș romano-catolic, aparținător deci religiei celei mai privilegiate în țara noastră, contele Zichy nu vrea să calce în urmele odiosului său antecesor Apponyi, care ținea să fie mai papă decât papa

dela Roma, învrăjbind rău spiritele prin dispozițiile sale unilaterale, aproape totdeauna favorabile catolicilor și păgubitoare pentru celelalte confesiuni.

Spiritul liberal și conciliant, de care e povățuit contele Zichy, se manifestă în interpretarea loială, ce o dă singuraticelor dispoziții din afurisita lege școlară a antecesorului său.

Se știe cât de extremist și de lacom fusese în privința aceasta Apponyi, care nu s'a mulțumit cu cei 38 §§-i draconici ai legii sale, ci a mai adus încă, drept interpretare, o instrucțiune de 52 §§-i, dintre cari unii în directă contradicție cu litera propriei sale legi. A reușit astfel a provoca o confuziune fără pereche, în care nime nu se mai putea orienta. Chestia școlară din Ungaria a devenit, în urma acestei legi, un adevărat labirint de rătăcirii foarte primejdioase și pentru susținătorii școalelor ca și pentru învățători.

Răul cel mai mare, pe care l-a statornicit această lege, din punct de vedere al conducerii și administrației școlare, este: nesiguranța chinuitoare, continua balansare și promiscuitate între două principii conducătoare, reprezentate prin două puteri de ordin și caracter diferit: biserica și statul, reclamând fiecare pentru sine dreptul de a conduce și administra școala, impunându-i sarcine, cu totul deosebite, fără ca din partea organelor statului să se țină seamă de cuvântul veșnic adevărat al Mântuitorului, că »nici o slugă nu poate la doi domni să slujască, pentru că sau pe unul va uri și

pe cellalt va iubi, sau de unul se va ținea și pe cellalt nu va socoti; nu puteți sluji lui Dumnezeu și mamonei» (ev. Luca XVI, 13).

Biserica noastră, reclamând pentru sine, dreptul de a conduce și supraveghia școala, nu face altceva decât cultivă mai departe cu sfințenie tradiția seculară. Cearcă să-și afirme dreptul și să-și împlinească datorința, ce i s'a impus de către Dumnezeu în temelietor al bisericii creștine, de a propovădui, prin slujitorii cuvântului, credința și știința, că-i, după cum spune apostolul Pavel (I. Corint. XII. 7) »numai prin Duhul Sfânt se dă cuvântul înțelepciunii, iar cuvântul științii întru acelaș Duh».

Învățătorii noștri erau pe multe locuri porniți să uite aceste adevăruri și să desconsiderare organele de conducere bisericească. Unii mai intriganți și mai păcătoși simțiau o diavolească plăcere să alerge cu orice lucru de nimic la Măria Sa domaul inspector sau subinspector regesc, să ridice acuze contra preotului local, contra comitetului parohial, contra protopopului sau arhiereului și în sfârșit contra neamului lor întreg, care i-a crescut și le-a pus în gură bucătura de hrană, de care cei ticăloși ori intriganți nu sunt vrednici.

Aceste anomalii, izvorite din legea lui Apponyi, trebuiau curmate cât mai în grabă, căci altfel erau menite a produce cea mai grozavă și mai dureroasă destrăbălare în sânul învățătorilor, creând un întreg sistem de perversitate și sicofanterie.

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Iubirea mea.

*Iubirea mea e cînt de Maiu,
Parfum de floare alintată,
Intreagă inima să mi dai. —
Iubirea mea e cînt de Maiu
Și tu? — Mireasa mea curată.*

*Să nu te turburi, draga mea,
De-a lumii patimă deșartă.
Ne vor hull și vor tăcea.
Să nu te turburi draga mea,
Tu cîntă-ți dorul tău și iartă.*

*Ce-ți pasă freamătului lin
De bufnița ce strigă'n seară?
Urzirea visului senin
No 'mpiedică un gând hain
Cu vorbe rele, cu ocară.*

*Acum ni-e timpul de iubit,
Copii ai firei iubitoare,
Au ce păcat am făptuit? —
Acum ni-e timpul de iubit
Și tinereța noastră 'n floare.*

*Ce-ți pasă răii ce vorbesc,
Icoana mea curată, sfîntă?...
In zare tainele șoptesc.
Ce-ți pasă răii ce vorbesc...
Tu toarce-ți visul tău și cîntă!*

I. U. Soricu.

Toamnă!...

De Em. Gârleanu.

Ați urmărit vre-odată șirul frânt al păsărilor călătoare? Le-ați văzut cum se cheamă, cum se adună, cum se rotesc prin aer, până ce, în vîrf de săgeată, își lasă sborul spre depărtatele țări ale soarelui? Și dacă le-ați urmărit, nu le-ați însoțit sborul cu o adevărată părere de rău? Căci ele lasă cu ele și soarele nostru, în urma lor frunzele cad, cerul se stinge, noaptea cade mai grea și mai lungă, — nopțile reci în care șuetul biclucitor al ploaiei ne curmă somnul, și ne așează mintea pe drumul gândurilor triste... În urma păsărilor călătoare vine toamna.

Și totuși ce frumoase sînt cele dintîi zile ale toamnei. După rodnicia plină a verei, firea pare ostentă de munca rodirii, pămîntul stors caută odihnă, brazda cere din nou hrană, ca să poată da la anul alta. E o liniște și o adîncă pace pretutindeni.

Dar pădurea! Verdele frunzișurilor se aprinde ca para focului, se îngăbenește ca șofranul, se înroșește ca arama, se polește ca aurul. Peste tot aur și rubin, — găteala împărătească a firii. Parcă în cel din urmă fior de viață, o dreaptă răsplătire împodobește pămîntul, cu ce are mai strălucitor.

Și așa, în găteala aceasta, pădurea pare că ne aduce aminte de basmele din vechi, de liana Cosinzeana, de Făi-Frumos și de Smeii aprigi ai vremurilor de pe când erau și n'au fost niciodată.

Priviți și cerul; priviți apusul. Ce foc groznic, ce pîrjol înroșește zarea? Își varsă pămînt-

tul tot pojarul lui lăuntric? I s'au aprins izvoarele, negre ca noaptea, ale păcii? Li ard în în pară, coamele munților? Pe cer lumina se prelinge tot mai roșie, tot mai puternică. O rană sîngerândă pare adîncul. Și, deodată, globul soarelui se deslușește uriaș, ca o gură de cup-tor în care se topește aurul. Și dealurile de supt el se rotunzesc, prăjite, ca niște azime cari fumegă, și marginile de sus ale norilor zdrențuesc horbota lor de fir. Și când marginea de sus a soarelui de-abea se mai lîțește de-asupra pragului depărtat al zării, seara se lasă rece, se lasă deodată cu aripile ei de liliac.

Și din cealaltă parte, de dincolo, ca o fugară ce și-a urmărit iubitul, îmbujorată, cu plețele negre ale nopții despletite, bătute în nestimatele stelelor, cu luceafărul scilpitor și tainic, ca lumina unei lumînări de nuntă, luna se ridică cercetătoare, dornică, pe cer. Unde-i iubitul? Unde-i uriașul frumos și înfocat după care aleargă de când lumea. Și când înțelege că fuga l-a fost zădarnică, faza lunii se stinge, stelele din pău-i scilpesc mai puternic decât ea, luceafărul îl veghează durerea parcă, iar dînsa, pribeagă nfericită, pășește încet aceeaș cale pe care, de când e vremea vreme, o udă cu aceleași lacrimi.

Așa sînt nopțile de toamnă.

Iar după strălucirea aceasta, burile de ploaie încep să se cearnă, frunzele cad, cerul se învâlește în giulgiul nepătruns de nici o rază al morții. Și nopțile cad grele, și șuerul vîntului ne curmă somnul, și ne pleacă mintea la glasul sufletului, care ne șoptește că și toamna vieții noastre, s'a apropiat!

Și iată actualul ministru de culte, ca un om luminat ce este, prevăzând incalculabilul pericol, ce-l aduce cu sine legea lui Apponyi, a cercat să-i pună zăgaz prin ordinațiunea sa din 1 Octombrie a. c. nr. 107,105, prin care, curând după intrarea legii școlare în deplină vigoare, se grăbește a-i lua ascuțișul și a domoli zelul nesăbuit al domnilor inspectori, foarte aroganți și invențioși în măsurile de șicană contra bisericii și școlilor noastre.

»E incontestabil — zice ministrul în menționata circulară — că pe când §-ul 1 art. de lege XXVII din 1907 asigură competențele învățătoresți prin forurile administrative, prin aceasta n'a voit să știrbească drepturile autonome, ci dispoziția aceasta din lege este a se înțelege astfel, că întrevinerea organelor administrative în afaceri referitoare la competențele învățătorilor confesionali, aparținători unei biserici autonome, numai atunci are loc, dacă respectivul învățător a exhaustat toate remediile oferite de jurisdicțiunea bisericii sale.»

De-aceia »de câteori un învățător confesional va apela la sprijinul comisiunii administrative pentru asigurarea competențelor sale învățătoresți, în fiecare caz concret comisiunea administrativă să stabilească, dacă învățătorul confesional respectiv a exhaustat forurile și remediile bisericii sale autonome; dacă da, atunci e datorința comisiunii administrative ca o hotărâre adusă din partea forurilor judecătorești ale bisericii autonome, și ridicată la valoare de drept, s'o execute.»

Bine a procedat deci actualul ministru restabilind ordinea de drept zdruncinată, precum bine a procedat și prin altă ordinațiune a sa, în care spune, că textul legii școlare nu cere, ca în școlile ajutate de stat să se propună în limba maghiară istoria, geografia și aritmetica. Ci aceste studii se vor propune, ca și în trecut, în limba maternă a elevilor și numai anume părți esențiale se vor trata și în orele de limba maghiară ca deprinderi de vorbire ungurească.

Aceste semne îmbucurătoare din partea unui ministru ungar am dori, să nu rămână izolate, ci să aibă o continuare, cât mai multilaterală și mai salutară, în toate privințele.

Foarte nimerit procedează Consistorul din Sibiu, când asemenea dispoziții, favorabile instituțiilor noastre, prin circulare deosebite le aduce la cunoștința tuturor învățătorilor și organelor bisericești subalterne »spre știre și strictă observare«.

În felul acesta nădăjduim, că va reuși să i aducă la brazdă pe cei rățaciți sau înfrigați și să curme colindările cerșitorești ale celor nebleznici pe la ușile inspectoratelor și altor organe străine.

Impăcarea româno-maghiară. Citim în «Ordinea» din București: Fără a intra în detaliile problemei și fără a avea cătuși de puțin pretențiunea de a da indicațiuni și sfaturi, vrem numai să arătăm cum se desfășoară lucrurile celor ce le văd din perspectiva depărtării, de unde se poate îmbrățișa problema mai în întregime.

Credem, într'adevăr, că din partea Românilor, tendința trebuie să fie îndoită. Anume, a dobândi satisfacțiuni fundamentale de ordin național și cultural, și a obține tot odată un șir de măsuri economice și sociale în favoarea țăranilor și meseriașilor români.

Țăranii și meseriași, cu riguroasa lor rezistență națională, sânt cari au dat putere, energie și avânt partidului național în toate luptele sale. Pe strășnicia ireductibilă a simțămintelor lor de neam, s'a răzimat în ultima instanță toată mișcarea românească de dincolo. Ei au fost și sânt izvorul viu al tuturor afirmărilor ideii naționale române.

Se cuvine deci ca interesele sociale ale acestor clase, pe alocurea foarte precare, să fie obiectul unei speciale atențiuni din partea delegațiilor partidului național în debaterile asupra împăcării. Nu numai ca răsplătă pentru vigoarea și jertfele lor de până acum, dar și în sine pentru că interesele lor sânt interesele imensei majori-

tăți, și întărirea lor fiind cea mai bună asigurare că pacea dată se va face, va fi respectată.

Problema împăcării are din partea Românilor un aspect dublu: unul național, altul economic-social. Ambele aceste aspecte trebuie să le aibă în deaproape vedere reprezentanții poporului român.

Pe lângă garanții pentru libera desfășurare a cultului și culturii naționale românești, în marginile organizării de stat moderne, este un interes esențial ca populațiunea muncitoare și producătoare românească să fie pusă acolo unde trebuie, în condițiuni omenești de muncă și de viață. Aceasta va fi spre binele României și spre binele statului, și spre binele operei de pace la care se lucrează.

Situația în Croația. Rezultatul alegerilor din Croația, după cum se știe, departe de a fi împăcizat situația banului Tomasich, a agravat o ch'ar, primejdind în modul cel mai serios o aplanare apropiată a crizei croate. Adevărat că în ciuda neizbândei sale dela alegeri, situația banului Tomasich e totuș cu mult mai favorabilă de cum fusese a baronului Rauch și prezintă unele sorți de izbândă. Căci personalitatea banului actual e simpatizată în largi cercuri și lumea e dumirată în Croația asupra sentimentelor naționaliste ale banului.

Ziarul »B. H.«, care se amăgește că banul Tomasich e un sincer aderent al politicii maghiare imperialiste, a cerut opinia oamenilor politici la suprafață și a primit răspunsuri ce în partea lor prevalentă conchid în favoarea viitoarei situații a banului.

Însuș, banul Tomasich, e optimist și a spus că a reușit deja să înjghebe un partid care să stea în mod exclusiv pe bazele tranșacțiunii ungaro-croate, ba a reușit chiar să câștige și spiritele din coaliție pentru aceste baze, singure cu putință.

»B. H.« mai publică răspunsurile ce a primit dela fostul ajutor de ban Vladimir Nicolici, dela Bogdan Medacovici, președintele partidului independent, dela Alexandru Horvath, președintele partidului creștin-social franchist, dela Ștefan Radic, președintele partidului agrarian și dela contele Kulmer, deputat coaliționist. Afară de Vladimir Nicolici, care e poate singurul sincer în răspunsul

Urmărindu-l pe Vlaicu.

— Dela Cotroceni la Chitila și înapoi. —

Un amurg liniștit. Pe platoul dela Cotroceni lume multă. Ochii tuturor stau așinți spre hangarul în care se odihnește pasărea fermecată.

Curge lumea pe toate drumurile. Bicicletele se întrec cu automobilele, cari vin în goană din toate părțile; se lăfșe vestea, că Vlaicu are să sboare la Chitila.

Peste tot emoție și nerăbdare, entuziasm și nedumerire.

Ce are să fie?

De odată porțile dela hangar se desfac greoale ca niște aripi urlașe. Lumea dă năvală. Un fulger de emoție înfloră toate sufletele. Copil din mahală, vechi cunoștințe și poate cei mai sinceri prieteni ai aviatorului se năpustesc ca un stol de vrăbii gureșe să pună și ei mânuțele lor mici și respălate și să ajute — vorba vine — pasărea minunată să lasă la larg. Și în mijlocul acestui alai, Vlaicu înalt și subțirel, un copil și el, vine în urma aeroplanului cu pași mărunți și sprinteni, înmăldindu-se ca o trestie. E vesel ca în totdeauna. Vorbește cu copiii, glumește, îi mângâie pe păr, pe obraz, și ochii lor se întorc senini și frumoși spre dânsul ca spre o minune.

Ion mecanicul, băiatul bun și credincios al lui Vlaicu se infurie; puzderia asta de copii îl înghesue și îl calcă pe picioare.

— Mai mergeți și pe acasă mă! le strigă el. Copiii însă nici gând s'asculte și-și văd gălăgioși și veseli de treabă. Soarele din asfințit își târâșcă razele peste tot alaiul acesta ca un gos-

podar bun ce aruncă din pragul tinzii ploale de grăunțe pasărilor infometate.

Ajung pe platou. Lumea se desface în două, lăsând cărare liberă libelulei gata de sbor.

Vlaicu nu mai vede pe nimeni. Se învârtește în jurul aeroplanului, se uită, cercetează, pipăie sârmele, încearcă pânza, se mai uită odată îndrăzneț în văzduh și ușor ca o pană sare în aparat. Mâna pe o cârmă și motorul pornește să urle înfiorând pacea amurgului.

Ion mecanicul vorbește cu Vlaicu mai mult prin semne, se depărtează de aparat câțiva pași, se uită încă odată pe sus, se întoarce și-i spune că i liniște în cer și pe pământ. Și Vlaicu cu ochii țintii la motor, adus de spate, pornește ca o pasăre de pradă »să mănânce norii«, cum zice el. După câteva clipe învârtește cârma cu o mișcare de hoț rafinat și lată-l înălțându-se spre cer. Lumea izbucnește în urale, copiii sar de bucurie, de pe toate sufletele se ridică nedumirirea și teama cum se ridică negurile din val la răsăritul soarelui.

Ion se apropie de noi logojat frământându și mâinile.

— Ce i loane, ce crezi? îl întreb.

— Nu știu zău... motorul e cu loane și mi e cam teamă. Trebuie să-l lase să se întierbante mai mult.

— De ce nu l'a lăsat?

— Apoi nu l'știi pe dl Vlaicu? Mai poți să stai de vorbă cu el?! Când e să sboare nu mai ascultă de nimeni.

În vremea asta pasărea străbătea văzduhul admirată de toată lumea.

De odată vedem că începe să se coboare. Sufletele se înghemuesc de teamă. Ion face ochi mari, borborosește ceva și dă fuga la automobil. Noi după el. Copiii strigă: Se lasă, se lasă jos! și pornesc în goană mare. Bicicletele sboara ca niște săgeți, automobilele alunecă... Într'adevăr Vlaicu se coboară.

Până să ajungem la el, copiii erau acolo. Lurără spaatul și pe Vlaicu în mijloc ca pe un căpitan și veneau. Hă!, dar căpitanul era furios, îi scăpărau ochii de ciudă. La întrebările noastre ne răspunde scurt, privind aiurea.

— Motorul... nu vrea să meargă! Am să-i dau drumul să-l găsească o sută de draci!

Și pe când ne întorceam noi pe lângă aeroplan soarele se ascundea cu totul în nemărginitul zării.

În mijlocul lumii nelăzătoare, Vlaicu își examinează încă odată aeroplanul și se urcă. Dă drumul motorului și-l lasă să funcționeze pe loc câțiva vreme. Se uită la el cu atenție, se apleacă, ascultă.

Nu-i place cum merge!... De neceaz își scoate șapca din cap, o întoarce pe dos și și-o pune iar. Lumea îl vede. Vlaicu vede ce-a făcut și rîde și el. Iar e vesel și veselia lui însenină sufletele.

Dă forță mai multă motorului. Se apleacă și și mai ascultă odată. Chiamă apoi pe Ion, care face semn că a înțeles și se depărtează. După două clipe Vlaicu pornește cu furie, se ridică de pe pământ și par'că se duce drept în sus. Lumea îl aclamă, dar mai cu rezervă; ce ușor poți să i pierzi încrederea mulțimii!

ce a dat și care vede situația banului, precum și sorțile unei aplanări a crizei, în colorii cu mult mai întinse, ceilalți n'au renunțat la rădejdea unei cooperări cu banul.

Tratatul asupra plăților în numerar — dupăcum ni se anunță din Viena — se apropie repede de soluție. Cei doi miniștri de finanțe și cu guvernorul băncii, Popovici, au ținut ieri un consiliu la Viena convenind asupra *bazelor principiale a începerii plăților în numerar*. Joi se vor întruni experții autorizați, pentru a elabora amănunțele și pentru a modifica din privilegiul băncii comune paragraful referitor la răscumpărarea bancnotelor cu monedă de aur. Vor fi stabilite totodată și condițiile dela împlinirea cărora atîrnă începerea plăților în bani gata. Nu va fi vorba de începerea imediată a plăților și nici de obligativitatea începerii lor, deoarece guvernul ungar n'a formulat nici o dorință în privința aceasta și banca, în situația financiară actuală, nici n'ar primi sarcina acestui obligament. Dispozițiile privitoare la realizarea plăților în numerar se vor lua deci numai într'un viitor nedeterminat.

»Izbânda« contelui Kluen Héderváry apare într'o lumină mult mai puțin favorabilă și ea se reduce la o importanță politică aproape disparentă. E totuși norocos dl prim ministru, căci — și a dat bine seama de asta — opinia publică din Ungaria e foarte refractară pentru orice »izbânda« în aceasta chestiune și e pasionată de realizarea atîtor alte probleme mari și de o necesitate arzătoare, cari numai ele vor crea guvernului actual o reală primejdie.

Un jurisconsult austriac despre chestia naționalităților lor.

Viena, 1 Noembrie.

Universitățile austriace aleg în fiecare an alt rector, care ia în primire serviciul dela predecesorul său, printr'o solemnitate, cu care ocazie ține un discurs asupra vre-unui subiect din specialitatea sa, în stare să intereseze și pe nespecialiști. Unele din aceste discursuri au o mare importanță științifică și au o valoare deosebită.

Un astfel de discurs a fost ținut de rectorul pe anul școlar 1910—1911 al uni-

versității din Viena, marele jurisconsult Edmond Bernatzik.

Subiectul ce și a ales noul rector a fost, »Asupra matricolelor naționale« și se ocupă de chestia naționalităților din Austria.

Se știe că Austria este țara merită să servească drept model lumii întregi în chestiile naționale. Dacă Franța secolului al 18-lea și începutului secolului al 19-lea a fost teatrul unor frământări groaznice, cari au avut însă de efect transformarea lumii întregi, astfel și actualile lupte naționale din Austria, cari se vor sfârși cu triumful autonomiei naționale, vor avea de efect propagarea aceluiași idei în toate țările unde există mai multe naționalități, în prima linie în Ungaria.

Spiritele conducătoare în Austria își dau seama de acest adevăr și de-aceia numeroși savanți se ocupă de chestia națională. Unul dintre aceștia este și Bernatzik, care în discursul său inaugural, s'a declarat drept naționalist german hotărît, expunând totuși idei cari trebuie reținute, pentru că tocmai prin ele combate pe șovinisti, cari cred că naționalismul constă în atacarea a tot ce e străin.

În prima linie Bernatzik se întreabă: după ce se cunoaște naționalitatea cuiva?

Actuala constituție austriacă nu recunoaște naționalitățile ca atare, ci admite numai diverse limbi.

Limba însă nu poate fi un criteriu pentru recunoașterea naționalității cuiva, pentru că sînt unii cari au mai multe limbi materne, iar alții vorbesc o limbă străină naționalității lor.

Prin urmare nu după limbă se poate cunoaște naționalitatea cuiva. Atunci nu rămîne altceva decât să se înființeze matricule naționale, cum s'a făcut pentru listele electorale din Moravia, după părerea lui Bernatzik grație influenței scrierilor de mare valoare ale deputatului socialist Renner.

După Moravia, matricolele naționale s'au introdus la listele electorale pentru dieta Bucovinei, și în curînd se vor introduce de sigur, și în Boemia, Istria și poate și în alte provincii.

Dar și aci se impune o întrebare: pe ce bază se va trece fiecare persoană la o anumită naționalitate? Noțiunea veche a naționalității se baza pe origine; cea nouă înseamnă comunitatea sufletească și culturală. Prin urmare *naționalitatea este o consecință a intelectului cuiva*, ea nu este ceva neschimbător, ci admite asimilarea. Naționalitatea cuiva este numai aceea pe care și-o recunoaște cineva, este ceva cu totul personal și nu depinde decât de liberul arbitru al fiecărei persoane.

Urmează întrebările: *trebuie* ori cine numai decât să se declare pentru o naționalitate? și își poate declara cineva două naționalități?

La prima întrebare Bernatzik, răspunde că nimeni nu poate fi silit la aceasta, dar atunci va trebui socotit ca făcînd parte din naționalitatea care are majoritatea în teritoriul pe care locuiește el. La a doua răspunde că cineva poate avea două limbi materne, nu însă două naționalități.

În acest fel se vor rezolvi toate chestiile naționale, bine înțeles fără să se ție seamă de împărțirea politică a provinciilor. Legea va rezolvi chestiile mai mărunte. De exemplu. În privința evreilor există două teorii: După cea curentă naționalitatea israelită nu există și Evreii fac parte din naționalitățile în mijlocul cărora trăiesc. Astfel, Evreii germani sînt Germani, cei Unguri sînt Unguri, cei Români sînt Români și așa mai departe.

Dar există printre Evrei și un curent național, care pretinde că există o naționalitate evreiască. Acești evrei s'ar trece de sigur în matricole ca fiind de naționalitate israelită. O lege specială ar urma să decidă dacă lucrul e posibil, adică dacă există și o naționalitate israelită a parte.

Vlaicu sbura, sbura spre asfințit, și cu cât se depărta, sufletele renășteau, de ușurare. Și se ridica tot mai sus. Lumea se uita după el înmărmurită de emoție, iar departe departe în zare, un nor în forma unui uriaș urs alb îl aștepta neclintit sprijinit pe labele de dinainte.

O liniște de sărbătoare stăpînea cuprinsul. Libelula lui Vlaicu se zărea departe, departe și din urutul de adineaori nu se mai auzia decât un zumzet ca de bondar prins sub o sticlă.

— Cum merge? îl întreb pe Ion care se apropie de noi.

— Merge bine... așa mi se pare că merge bine... mi a spus că are să se întoarcă pe aici și de nu vom vedea că nu se coboară și virează la stînga să știu că se duce la Chitila. Să îl urmărim cu automobilul!

— Se întoarce, se întoarce... uite!... strigau copiii veseli și bălînd din palme. Într'adevăr Vlaicu se întorcea spre marea noastră bucurie. Ursul alb din zare se uita uimit în așteptarea lui, își strînsese încet și labele dinainte și se culcă de nu se mai văzu.

Libelula venea ușoară alunecînd prin văzduh ca un fulg. O vedeam cum crește, cum se deslușește și cu cât se apropia lua în ochii noștri umezi de lacrimi de mîndrie proporții fantastice,

uiașe. La un moment mi s'a părut c'a cuprins tot spațiul dintre pămînt și cer.

Cînd trecu pe deasupra noastră entuziasmul își ajunsese culmea. Urale nesfîrșite se deslînțiră din toate piepturile cutremurînd văzduhul. Copiii săreau de bucurie și și aruncau pălăriuțele în aer. Unii se dădeau de-a peste capu.

Vlaicu le mulțamea la toți lăcînd semne cu mîna și pe urmă arată cu brațul întins spre Chitila. Noi în automobil și după el. Șoferul entuziasmat dădu motorului toată viteza. Sburam peste platoul Cotrocenilor, dăm în șosea și înainte... înainte într'un tremur de emoție de nedescris. Fiecare obstacol ne înfuria, fiecare lovitură de drum ne scotea din fire.

Pe Vlaicu nu îl pierdem o clipă din ochi. Se ducea falnic învingătorul. A'uteca pe deasupra coșurilor înalte ca un balaur.

— »Doamne ajută-l să ajungă cu bine!« șoptia câte unul dintre noi și toți făceau în gînd aceiași rugăciune; sînt clipe în viața asta cînd fără să vrei te rogi lui Dumnezeu!

Rămăseserăm în urmă. Cădea noaptea tot mai deasă. Libelula de abia se mai zărea în depărtare. Noi sburam pe urmă ei pe o șosea mizerabilă plină de gropi și de cotituri. Ajungem la o răspîntie. Automobilul se oprește.

— »Ce e?« întreb pe șofer.

— »Nu mai știu pe unde s'apuc!« îl tremura glasul de năcaz și de nerăbdare.

— Ce-l de făcut?

— S'oi iau de-a dreptul; îmi răspunde hotărît.

— Ia o! — îi spunem și noi tot atât de hotărîți.

Și pornirăm într'o goană nebună peste cîmp, prin gropi, peste șanțuri... Cine se mai uită pe jos? Ochii noștri nu se deslîpeau o clipă de vedea denla frumoasă care se pierdea în orizont.

Ocolim case, grădini, curți... Lumea se uită la noi spăriată, cînil se stîrnesc din toate părțile... Alunecăm ca o nălucă prin curtea unei mori, leșim prin partea cealaltă pe sub un portal întunecat, trecem o apă și apoi alt pod și după câteva clipe ne trezim pe un drum ușor și ajungem la linia ferată. Trecerea închisă, venia trenul!!! Culmea!

Ce mici și ce greoaie mi s'au părut atunci toate lucrurile de pe pămînt! Vedeam trenul acela care se țara netăvălos și negru ca un vierme enorm. Parcă ieșea din noroiu. Și venia încet... încet cum n'am văzut nici odată să vie un tren; par'că ne făcea în năcaz.

Vlaicu se mai zărea ca un punct în înălț. Se cobora... Se vedea cum se joacă să se co-

Telefon nr. 467.

KARDOS GYULA

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară

Temesvár Gyá; város Háromkirály ut 14. (Casa proprie.)

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate. Preț curent, gratis și franco. Tot aici se mai pot căpăta omnibuse pentru 6 persoane cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu preț. moderate.

Sfârșitul interesantului discurs este un apel pe care-l face Bernatzik ca naționalist, tuturor naționalistilor de a-și disciplina sentimentele, atât față de naționalitatea lor, cât și față de celelalte. Numai astfel maxima plină de amărăciune rostită de Grillparzer asupra progreselor naționalismului: »dela umanitate, prin naționalitate, la bestialitate« se va putea preface în »dela naționalitate prin umanitate la cea mai înaltă cultură«. Dacă astfel maxima și-a pierdut rima, de și-ar păstra măcar veracitatea!

Acestea sânt ideile lui Bernatzik, cari, deși nu sânt noi și sânt expuse mult mai pe larg de Renner, au meritul de a fi fost rostite de unul din cei mai mari savanți jurisconșulți ai Austriei, la o serbare oficială a universității, în fața unui auditoriu strălucit, și de a fi fost primite cu aplauze unanime de către o pleiadă de savanți dela toate facultățile. G.

Meetingul de aviație alui Vlaicu

București, 31 Noemvre.

De și un timp nu tocmai favorabil, totuș, Duminică a avut loc meetingul de aviație, organizat de Ministerul de război în onoarea inginerului aviator român Aurel Vlaicu, la hipodromul dela Băneasa.

Dela orele 1 d. a., hipodromul a fost înconjurat de un cordon de soldați, din toate trupele din garnizoană.

Paza punctelor mai îndepărtate era făcută de cavalerie, iar ordinea în lăuntru hipodromului era făcută de jendarmii pedestri și rurali și detașamente din regimentele 4 Ilfov 21, 6 Mihael Viteazul și vânători.

Din cauza timpului urât, n'a fost însă atâtă lume, cât ar fi trebuit să fie. La peluză erau vre-o 4000—5000 de persoane, iar la tribune mult mai puține. Intre cei ce au fost eri la sărbătorirea lui Vlaicu, notăm pe d-nii general Georgescu, gen.

boare. Se scâldea par'că în marea dintre pământ și aer.

Și noi, bieții oameni, stăteam opriți de două bărne puse de-a-urmezișul, stăteam să așteptăm un tren care nu mai venia.

»Câtă depărtare-l Doamne, dela vierme până la astru« vorba bătrânului măiestru.

În sfârșit după câteva minute de chin groaznic, trece trenul. Îmi venia să pun o mână să-l împing mai repede la vale. Drumul ni-se deschide și pornim cu furie. În curând iată-ne pe șoseaua mai bună dinspre Chitila, și, după câteva minute ajungem.

»A sosit cu bine!« ne spune portarul.

— Nu s'a întâmplat nimic, nimic? Intrebăm.

— Mai nimic. E voinic și teafăr. S'a coborât frumos. dar...

— Dar ce?

— A sărit din aparat înainte de a se opri, l-a atins o sârmă și l-a dat de trei de a peste capu.

— Asta e ca să se facă iar om, cum se întâmplă cu feți-frumoșii din poveste — ziserăm noi și intrarăm veseli în aerodrom.

Aici sărbătoare. Toți erau veseli, entuziasmați. Erau sufletele renașcute din întunericul îndolelii. Fiindcă nimeni de aici nu crezuse în aeroplanul lui Vlaicu, nimeni nu-l văzuse și toți au ziseră numai de rău de invenția înăruului de peste munți. Dl Cerchez, inițiatorul și directorul aerodromului a spus-o cu toată sinceritatea când a ridicat primul pahar de șampanie:

— »Bălețe să trăiești! Și s'o știi dela mine, n'am auzit o vorbă bună despre aparatul tău... Al duș-

Aslan, Al. Cotescu, prințul Bibescu, doamna și domnul Jea Cămărășescu, doamna și dl N. Butculescu, colonel Ghersea, col. Ilescu, Cerchez, colonel Basarabescu, d-na și dl Emil Petrescu, Pătrășcanu, locot.-col. Manolescu-Mladin, maior Mihailidi, etc.

La orele 4 și jumătate au sosit AA. LL. RR, Principele Ferdinand, Principesa Maria, Principesa Elisabeta și Principele Carol, însoțit de principele de Bentheim, locot.col. Greceanu și d-na Greceanu.

Familia princiară a luat loc în loja regală.

La orele 4 și jumătate, deși vântul era tot așa de puternic, — peste 10 metri pe secundă, — Vlaicu după ce și examinează aparatul care se află așezat în mijlocul peluzei, se urcă în nacelă, pentru a face un sbor de încercare.

Motorul e pus în funcțiune și după un minut mașina pornește. După ce rulează pe pământ vre-o 30 de metri, monoplanul se ridică majestuos în aer, în mijlocul uralelor mulțimei. După un zbor de un kilometru în linie dreaptă, Vlaicu aterisează. Mașina e readusă la punctul de plecare.

Vântul a mai scăzut și Vlaicu e încântat de modul cum funcționează motorul.

Fix la orele 4 și 51 minute, Vlaicu se ridică cu monoplanul său în aer și execută un zbor splendid de 12 minute, la o înălțime de 60—100 metri.

Publicul privește plin de admirație și când Vlaicu aterisează, îi face ovațiuni.

După câteva minute, la 5 și 9 minute face un al treilea zbor, ridicându-se la peste 100 metri. Dela înălțimea la care se află, trecând de-asupra tribunelor—Vlaicu dă drumul la o mulțime de flori pe cari le luase cu el într-o cutie pe care o aruncă de-aseenea jos. Publicul aplaudă și Vlaicu răspunde salutând cu mâna și cu bereta.

După 9 minute, adică la 5 și 18 minute, el aterisează fiind din nou ovaționat de public.

Strigăte de »Trăiască Vlaicu«, răsunau pretutindeni.

Principele Ferdinand și Principele de Bentheim, vin și ei la locul de aterizare.

mani mulți, dar lasă-l pe el cu socotelile lor, cu matematicile lor și tu zboară înainte. Să trăiești!»

În glasul dlui Cerchez era o pornire de mândrie sinceră și de bucurie înaltă. Omul acesta, care de dragul progresului sacrifică bani și vreme pentru cel dintâi aerodrom din țară, avu fericirea să primească pe cel dintâi aviator român care pe neașteptate se coborî din înălțimi să l dea un bună seara, ci curaj și stăruință pentru viitoarea dezvoltare a aviației românești.

Peste două zile, tot în spre seară Vlaicu părăsi aerodromul în uralele mulțimii și după ce făcu un sbor spre Buftea dispărând după niște arbori, iată-l de odată ridicându-se liniștit și virând la stânga. Trece pe lângă aerodrom pe partea dinspre șosea și porni falcic spre Cotroceni. Lumea se ulia cu drag după copilul acesta fermecat care se ridica tot mai mult spre cer înălțând toate sufletele cu dânsul.

Noi, câțiva prieteni, pornirăm cu automobilul după el, dar... nenorocul nostru, ni-se strică o roată și mergeam încet de tot. Cu chiu cu vai intrarăm pe șoseaua Griviței. Ne lasă în urmă căruțele și un tramvai cu un cal ca vai de el. Mai mare rușinea.

Și pe când pământul își bătea joc de noi în halul asta, văzduhul îl răsfăța pe Vlaicu, ca pe un copil al lui și ajunse sănătos la Cotroceni unde îl aștepta cu drag lumea și prietenii lui, copiii, cari erau disperați că nu-l mai văzuseră de două zile.

Seara ne-am întâlnit cu toții în oraș, ne-a povestit de spaima ce l-a cuprins când a văzut că

Vlaicu e viu fericit și se întreține câteva minute cu Auguștii spectatori.

În general zborurile de ieri ale lui Vlaicu, au fost din cele mai strălucite și publicul a plecat foarte încântat.

Rostul reuniunilor de meseriași.

Când încep să scriu acest articol sânt pe deplin în clar cu rolul important ce trebuie să-l aibă reuniunile de meseriași în viața noastră culturală-economică; rol care durere nu e susținut la înălțimea cuvenită din partea reuniunilor noastre de meseriași. Și mai sânt în clar și cu aceea că, rolul acestor reuniuni la noi e mult mai important, dar totodată și mult mai greu decât la alte popoare cari au posibilitatea, prin faptul că sânt libere, să și manifesteze fără nici o piedică și teamă toate pornirile spre bine.

Reuniunile la alte popoare pot lucra nestânjenite pentru înaintarea lor culturală economică cu spor pentru că organele administrative ale statului dau curs liber muncii acelor reuniuni; pe de altă parte fiindcă filii de meseriași ai altor popoare din statele mai civilizate au avut ocaziunea să se adape la un izvor de cultură mult mai superior, decât cel la care din nefericire s'au adăpat al noștri.

La noi progresul spre bine e pe de o parte împiedicat din partea organelor administrative, cari dela forurile superioare dușmane nouă au ordin de-a pune piedici tuturor avânturilor noastre culturale, iar pe de altă parte pentru că nu ne-am însușit o cultură mai aleasă, atât din cauza sărăciei poporului nostru, cât și mai mult din cauza prea marelui nepăsări ce o arătăm față de tot ce e bun și folositor, adică față de meserie, care puțin o învață cu temel și o practică cu drag, cât și față de literatură, teatru, muzică etc., tot lucruri de-o valoare incontestabilă pentru un om care vrea să țină pas cu progresele omenirii, lucruri cari însă noi le neglijăm prea mult și dacă nu acum, dar mai târziu, când se vor ivi zorii unor vremuri mai bune hotărît ne vom căi că nu ne-am folosit de ele și foloasele ce ne-ar fi putut aduce.

Meseriașii noștri în cea mai mare parte au umblat puțin la școală, unii poate de loc; prin urmare știu puțină carte, lucru destul de dureros; deci trebuie ca ei înșiși să caute mijloace pentru a-și câștiga cunoștințe bogate și multilaterale, trebuie să se folosească de orice ocazie pentru ca să învațe lucruri cari în viața de toate zilele

trece peste un rlu și peste o răpă, și de primirea ce l-a făcut-o lumea când s'a coborît.

— Dar copiii? Întreb eu, Vlaicu rîde cu poftă și începe:

— Măi, să l fi văzut. Cum m'am lăsat jos, erau acolo. Al dracului, par'că ar fi mașina lor. Să l fi văzut cum mi o duceau toți, cum se împingeau și cădeau unii peste alții ca niște sropi. Mă țineau de halnă, de mâni... și tot pe lângă mine.

— Nu le zici câte-odată ceva? Nu te supără?

— Le zic să se ducă acasă, mă răstesc la ei, dar n'am ce le face, că numa l vezi că plâng.

Și Vlaicu rîde ca un copil când își aduce aminte de toate astea.

Și așa a fost. Un copil venit de departe, sfios cu oamenii, îndrăzneț peste măsură în ale lui, a venit aici și în mijlocul neîncrederii generale s'a apucat de lucru. Cu mâinile dela cămașe restrănte a copleșit, s'a chinuit, s'a lăsat apoi prin țărână ca să se ridice apoi în înălțimile senine, înălțându-ne și pe noi cu dânsul în fața lumii. Și de-acolo de sus l-a lertat pe toți cari l-au făcut pe pământ atâtea mizerii și l-au jignit până în adâncul sufletului. l-a lertat!

În țărîna dela arsenal în care a muncit Vlaicu sânt lacrimi. Voi cei ce n'ați crezut într'însul, voi cei lertati azi de el, uitați-vă în țărîna scoria și tăceți. Vlaicu e sus, e învingătorul, e stăpânul! Să ne bucurăm cu toții. Vlaicu e al nostru!

Z. Bârsan.

le sânt neapărat de lipsă. Fiecare trebuie să se ocupe cu dragoste și seriozitate de meseria sa și în loc să bată stradele, pierzând timpul scump în zadar, și crășmele, cheltuind bani pe fleacuri, mai bine ar fi mai cruțatori și din banii cruțați să-și cumpere cărți bune, cari să le citească cu luare aminte și să judece apoi asupra celor citite, luminându-și astfel mintea și nobilitându-și sentimentele; ceace l-ar pune pe o treaptă mai înaltă în societatea omenească. Intre meseriași noștri nu prea se găsesc oameni de aceea cari să aibă o adevărată dragoste față de meseria lor și pe lângă aceasta în orele libere să se mai îndeletnicească și cu alte lucruri folositoare. Cei mai mulți lucrează a silă și numai pentru ca să-și poată asigura biata existență. Arareori întâlnești un meseriaș intradevăr vrednic cu care în decurs de câteva ore să poți discuta cele mai diferite și mai interesante lucruri din domeniul culturii omenirii, lucruri cari har Domnului sânt atât de multe și de felurite, încât e imposibil să nu se aleagă fiecare om cu ceva din ele.

Și de ce au cea mai mare parte din meseriași roștii așa puține cunoștințe? După cum am amintit deja, din cauza că afară de meseria lor, de care mulți nu prea au dragoste, nu se mai ocupă cu nimic serios, cu nimic din toate acele lucruri, cari le-ar putea aduce foloase nemărginit de mari. Nu citesc cu săptămânile, poate cu lunile și cu anii o carte sau o gazetă, sau și dacă citesc, să te ferească sfântul de asemenea lectură. Pare că caută cu lumina cărțile cele mai proaste al căror conținut nu are nici o menire nobilă, el numai că excite simțămintele cetitorului și să-l ducă pe căi greșite. De aici apoi lipsa de cunoștințe sănătoase și lipsa de creștere și tot acestea sânt în parte și cauza nefăcutului loc ce-l ocupă meseriași români în societatea românească, și tot această lipsă de cultură desparte prin o prăpastie destul de mare pe intelectuali de clasa de mijloc.

Toate cele amintite sânt fapte adevărate și orice om cu mintea nepreocupată tot așa judecă. Să nu creadă nimeni că acestea le-am prins din vânt, ca librar mi s'a dat adese-ori ocazie să văd cu ce scrieri infecte își hrănesc sufletul unii meseriași și înzădar am încercat să le recomand cărți mai bune, că nici n'au vult să audă de ele. Citirea cărților rele la noi Români e o boală, care bântăie mai mult sau mai puțin în toate cercurile sociale, și câtă vreme nu vom încerca să vindecăm această boală, care ține poporul în neștiință, înzădar ne legăm în speranța unui viitor mai fericit.

De această boală, durere e mai mult cuprinsă la noi pătura țărănească și clasa de mijloc. În ajutorul celor dintâi au să vină toți Români de bine și toate instituțiile noastre culturale, în ajutorul celor din urmă, înaintea acestora trebuie să vină în prima linie »Reuniunile de meseriași«, care pentru meseriași în special trebuie să fie aceea ce e »Asociațiunea« în general pentru întreg poporul românesc.

Reuniunile de meseriași au o menire culturală economică; ele trebuie să crească viitoarele generații în spirit acomodat timpului. Trebuie să caute ca să grupeze mai întâi sub steagul lor pe toți învățăceii meseriași și să folosească toate mijloacele posibile atât materiale cât și morale, ca să-i facă să înțeleagă cât mai curând și mai bine că, aflarea lor în sânul acestor reuniuni e pentru viitorul lor neapărat de lipsă; să-i convingă despre însemnătatea reuniunii, pentru-ce ei să aibă cât mai mare aipire față de ea și să muncească mai târziu când vor fi calfe pe toate căile clădite pentru prosperarea ei. Să-i dea la celtul unor cărți bune și edificatoare și să le ceară, ca după fiecare carte citită să povestească pe scurt conținutul și felul cum l'a înțeles, iar dacă l'a înțeles rău sau dacă nu l'a înțeles de loc, cel cari stau în fruntea reuniunii să-l lumineze asupra celor citite; făcând astfel și aceștia o mică școală liberară. Astfel s'ar ajunge, ca după terminarea anilor de ucenicie, caifele nouă ar avea cu totul altă judecată, ar avea niște con-

cepții mai înalte despre menirea reuniilor de meseriași, fapt care ar ușura mult munca de interesată și grea a celor cari stau în fruntea lor.

Menirea reuniunilor mai e și aceea de-a desvolta în învățăceii și o anumită solidaritate și dragoste față de neamul românesc, dedându-i să-și fină în toate timpurile laolaltă; ceace ar închega rindurile noastre și ne-ar mai feri de atacurile și concurența străină; ne-ar ridica economicște, câștigându-ne vază înaintea străinilor.

Acestea ar fi câteva din problemele ce-ar trebui să aducă la îndeplinire toate reuniunile noastre de meseriași pentru creșterea viitorilor membri ai clasei de mijloc și prin îndeplinirea acestora că vor reuși cu timpul să umple un gol, aducând astfel o mare jertfă pe altarul culturii neamului nostru.

Reuniunile de meseriași pe lângă menirea de-a crește viitoarea clasă de mijloc mai au și o datorință grea de împlinit, anume trebuie să se îngrijască și de cultivarea actualelor calfe de meseriași, cari aproape toți sânt lipsiți de cele mai elementare cunoștințe culturale și aceasta atât în detrimentul lor cât și al reuniunilor; căci este știut că, orice instituțiune nu poate progresa, dacă are în jurul său și la conducere elemente cu o cultură prea inferioară, lipsite de bun simț și nepătrunse de însemnătatea instituțiunii căreia îi slujesc și pentru care trebuie să jertfească atât materialicește cât și moralicește. Cum se poate aștepta o muncă intelectuală dela un om care mai întâi de toate nu știe nici să citească nici să scrie cum se cade? E mai mare rușinea când vezi câte o scrisoare a vre-unui meseriaș, un stil și-o ortografie imposibilă, în ce privește partea caligrafică nici nu mai începe discuție, crezi că s'a jucat un copil de cinci ani cu peana pe hârtie. Reuniunile ar trebui să se îngrijască de înființarea unor cursuri gratuite pentru meseriași, la cari să ia parte cât mai mulți și să fie cu ei ore de caligrafie și de citit, dedându-i prin aceasta să scrie și frumos și corect și să citească fără greșeli, fluent, pronunțând cuvintele așa cum trebuie, dând totodată și un avânt mai mare gustului de citit în clasa de mijloc.

Un fel de școală pentru meseriași mai sânt și »ședințele literare«, ce se țin lunar la unele reuniuni, al căror conducător trebuie să se îngrijască, ca programul acestor ședințe să fie întocmit astfel ca ele să fie pentru meseriași un adevărat izvor de lumină și învățătură.

Acestea ar fi o mică parte din înaltele probleme ce ar trebui să îndeplinească toate reuniunile de meseriași în favorul clasei de mijloc și punerea lor în practică, cred că nu e lucru tocmai greu și nu cred că va întâmpina greutăți din partea membrilor, ba sânt convinși că la această operă de regenerare cu plăcere își vor da concursul și o seamă din intelectuali noștri, și prin îndeplinirea lor s'ar aduce nemărginit de mari foloase atât clasei noastre de mijloc cât și întreg neamului românesc.

Cele scrise în acest articol nu sânt nici decum menite a dascăl pe cei dela conducerea reuniunilor, nici de-al învinui de nepăsare față de cauza și interesele clasei de mijloc, ci sânt numai expresia durerii ce o simt, văzând starea tristă a lucrurilor, dorind ca un sincer prieten al meseriașilor a contribui cât de puțin la sanarea stărilor triste și a vedea și pe meseriași ajunși pe o treaptă mai înaltă, economică culturală și socială care de mult le compete, însă la care durere n'au fost în stare să se ridice. Radu Barcianu.

Dr. Stefan Tămășdan,

medic univ. specialist în dentură,
Arad, vis-à-vis cu casa comitatului.
Palatul Fischer Elz. Poarta II.
Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Școlile din Bihor.

Oradea mare, 2 Noiembrie.

Bihorul rămâne ce a fost: valea lacrimilor.

Poporul geme sub greul birurilor și de lăcomia străinilor opoșiți pe la sate, unde-și fac mendrele la adăpost de ori-ce control al stăpânirii a cărei putere nu poate pătrunde în acest furnicar de întuneric, parte din lipsa de organizație serioasă, parte din o condamnabilă nepăsare. Țăranii trăiesc în mizerie, în cocioabe sărace pe cari le impart cu dobitoacele și an de ansânt zăciuiți de boli și sărăcie, căci nu e nime care să-și plece capul și să-i asculte durerile, cu toate că ar avea cel dintâi dreptul la aceasta, pentru nevoile îndurate, dar înainte de toate pentru sprijinul dat nemeșilor străini din comitat, cari în atâtea rânduri și-au bătut joc de încrederea cu care această turmă cuvântătoare și-a încredințat soarta în mâinile lor.

Lipsiți fiind și de cele mai elementare mijloace de înaintare nu e de mirat că acești desmoșteniți bâjbăe în cel mai impenetrabil întuneric, dând în fiecare an un însemnat contingent de oameni cari înfundă temnițele și casele de nebuni, ori iau straița de cerșetori. Și pecând domni de la putere se lefăesc în bunăstare, brațele muncitoare pribegesc în America, sau cei cari nu au nici puțină să iasă din sat se prăjesc la soare ori stau lungiți în cârciume fără puțință de a-și câștiga existența, căci pământul e în stăpânirea nemeșilor, celor de felul lui Tisza, cari nu văd în acest neam răpus de nevoi decât un popor de robi, bun de exploatat în rând cu vitele.

Pe o întindere de 103.573 jughere catastrale care în cea mai mare parte e în stăpânirea preoțimeii catolice și a marilor proprietari unguri, poporul e ajuns la sapă de lemn și i țipă maseaua de sărăcie. Statul nu s'a gândit nici odată să instaleze prin părțile locului fabrici ori alte instalații industriale, dând astfel poporului mână de ajutor în lupta pentru trai, ci l'a lăsat să moară de foame fără ai da nici măcar nădejdea unei îndreptățiri a răului. Și în împrejurările aceste maștere cu atât mai puțin s'a gândit cineva la luminarea acestui neam nenorocit.

Până și organele lor sânt de acord asupra faptului că situația actuală a Bihorului e o crimă strigătoare la cer. Școlile din întreg comitatul sânt concepții aproape necunoscute poporului, iar cele puține cari sânt sau nu corespund cerințelor de azi sau stau închise din lipsa de învățători cari prefer să lucreze îndoit și pentru leafă abea pe jumătate, decât să se îngroape în această Sodomă.

Iată un nou tablou al stărilor din Bihor:

În cercul Ceica cu 49 comune românești, dintre cari abea patru au 1000 locuitori, cu o populație curăț românească de 25583 locuitori, abea sânt 2008 știutori de carte. Cu un cuvânt singur cercul acesta numără 93 procente analfabăți.

Cei cari doresc: **mobile**

bune,
frumoase,
ieftine,

să se adreseze cu toată încrederea fabricanților de mobile
Székely și Réti
din Marosvásárhely,
(Piața Széchenyi 47).

La cerere prezentăm și în provincie bogata noastră colecție. La înțelegere aparte expedim franco în ori ce parte a Ardealului. - Atelier de primul rang.
— Mare asortiment de trusouri pentru mirese.

Și cercetând lucrul mai de aproape putem cunoaște tristul adevăr din care izvorește această nenorocită stare de lucruri. Din cele 49 comune abea 23 au școală și dintre acestea 19 încă sânt într-o stare atât de mizerabilă încât a ținea prelegeri cu copii în aceste cocloabe înseamnă să-i condamni la ocnă, care mai curînd sau mai târziu le va răpune viața, prin condițiile de igienă necorespunzătoare. Rămâne deci ca copiii din 49 comune să-și câștige cunoștința buchi în patru școli. Tot odată e de însemnat că în aceste comune sânt peste 2000 de copii obligați a cerceta școala, dintre cari 1763 însă rămân neluștruiți.

În cercul *Beliului* sânt 33 comune românești dintre cari abea două au 1000 de locuitori pe când numărul celorlalte variază între 200 și 600. Numărul populației se urcă la 16398, iar al analfabților e de 94 din sută, — va să zică cu un procent mai mult ca în cercul *Celca*. În cele 33 de comune însă sânt abea 16 școli, dintre cari șapte sânt închise, iar cinci posturi de învățători stau neluștruite.

În cercul *Vășcăului* cu 42 comune sânt 22852 locuitori dintre cari 93 nu știu scrie și citi. În 11 dintre cele 42 comune nu sânt școli, iar restul nici pe departe nu corespunde legii școlare.

Singur cercul *Beiușului*, cu 66 comune și 46432 locuitori se poate mândri că are abea 86 la sută analfabeți, fiind abea șapte sate fără școală.

Cifrele aceste atât de triste nu mai au nevoie de nici un comentariu, căci vorbesc dela sine și e o rușine pentru stat că nu grăbește pentru îndreptarea acestei plăgi, care va rămânea o veșnică pată în istoria acestei țări. Guvernul însă va rămânea și de-acum înainte surd în fața acestei cereri și lucrurile își vor urma cursul obișnuit, fără nădejde de îndreptare.

Prefectul comitatului văzând că stăpânirea nu mișcă nici un deget pentru a îndrepta răul, adresează circulare pretorilor ca să silească comunele să-și facă școli — făcând apel la simțămintele lor patriotice.

Nu de circulare e nevoie aici, ci de brațe și inimi calde, dar înainte de toate de bani, de bani mulți, enorm de mulți, de milioanele risipite pentru lucruri netrebnice și corupții; de banii aceia cari fac averea obștească a norodului și la care au și bihoreni dreptul, ca contribuânți de bir suplimentar cu câte 2—300%.

Scrisori din Munții-Apuseni.

Oameni geniali. — Biserica patronată de erariu.

Am scris în rândul trecut, că în Ofenbaia a fost ales medic cercual o calfă de zidar, care a îngrijit și de sănătatea Câmpănarilor timp de 6 luni. Am mai spus că veterinarul din Câmpeni a constatat holera prin ogrăzile vidrenilor, iar acum s'a ivit o altă persoană „genială”. Dl *Patriciu Palade* învățător la școala confesională gr.-cat. din Câmpeni, a descoperit adecă — cu mintea-i genială — boala de gură și de unghii la vitele vecinului său, din care cauză pretura a închis numai decât țirgul de țară ce era să se țină la Sf. Dumitru în Câmpeni.

O nefericire mai mare pe bieții Moși nici că se putea, decât închiderea țirgului de toamnă. Toți așteptau ca la acest țirg să vindă vitele bine îngășate de cu vară, pentru a-și putea plăti dările și să-și poată cumpăra cele de lipsă pentru iarnă.

Acum prin iscusința genialului nostru învățător au rămas bieții Moși cu vitele pe iarnă, cari mai târziu nu vor putea avea prețul de acum, iar pentru dările neplătite vor avea executorii dărilor de lucru. Ce vor face? Cei ce vor mai avea

credit vor năpădi asupra băncilor după bani pe camată, iar ceilalți, al căror credit a secăt, se vor uita cu jale cum executorii dărilor îi vor duce vitele din grajd și le vor vinde pe un bagatel.

Dar învățătorul nostru mai ține în arendă vama comunei și denunțarea pentru închiderea țirgului a făcut-o cu scopul că neținându-se țirgul, reprezentanța comunală îi va ierta a cincina parte din vamă, (o sumă mult mai mare decât ar fi încasat, căci se prevedea că nu vor fi aduse multe vite la acest țirg, fiind vitele din comunele învecinate puse la carantină. Ce-i pasă însă învățătorului *Patriciu* că majoritatea suferă? E vorba numai să câștige el...

Biserica noastră greco-catolică din comuna *Câmpeni* e patronată de erariu. El are să ne deie edificiul și să se îngrijescă de el, precum și dreptul de a întări pe preot. La 17 August a. c. s'au împlinit 6 ani de când biserica ne-a ars, încât numai pereții au mai rămas. În curs de 4 ani erariul n'a făcut alta decât a tot trimis la ingineri să vadă zidurile rămase și dacă și în trecut tot așa s'a zidit piatră pe piatră și cărămidă pe cărămidă ori altfel.

Mai tot la o lună venea câte unul cu un teanc de acte subsuoară, se mai uita la zidurile ruinate, ba mai pune pe câte un episcop să sape pe lângă ziduri și abia numai după 4 ani de plimbări s'a început lucrul care în toamna aceasta s'a terminat. Biserica e destul de frumoasă, dar ni-a făcut un turn foarte îngust, abia de 1 metru lumină într'un stîl urît numai să se scape de noi și să nu-l coste mult.

Recvizitele de lipsă și clopotele noul trebuie să ni le procurăm.

Preotul nostru de când a început zidirea și-a procurat tot felul de diapazoane, trîmbițe etc. și din acestea a aflat că clopotul cel mare al bisericii greco-orientale e din tonul „a”, iar cum „Unirea” din Blaj și cu „Telegraful” din Sibiu nu pot simpatiza, așa și preotul nostru a comandat clopotul cel mai mare din tonul „g”, ca astfel să se observe și aici deosebirea între el și protopopul gr.-or.

Urmarea a fost, că dimensiunea clopotului nostru e tocmai 1 metru mult mai mare ca cel gr.-or. — și acum ne muncește faptul, cum am putea să-l așezăm în turn, câtă vreme fereastra prin care ar trebui să treacă clopotul abia e de 1/2 metru. Nici pe vremea minunilor n'a putut trece „funia prin urechile acului” și cu atât mai puțin va putea acum trece clopotul nostru pe fereastra turnului. Am propus, în ultima ședință a curatoratului, să facem o clopotniță deosebită, dar prim curatorul nu s'a învoit nici de cum, ci ar fi învoit mai bucuros să tragem turnul jos, până la fereastră să punem clopotul și apoi să-l rezidim.

Chestiunea aceasta însă nu e încă rezolvită! Și de-o fi să tragem turnul jos se mai amână încă un an, iar până atunci sântem nevoiți să ascultăm serviciul nostru divin în biserica romano-cath. din loc, deși și el ar vrea să se scape de noi, dar zău și noi abia așteptăm să-l părăsim, că ni-s'a urît să așteptăm pe lângă pereții din afară a bisericii, în fiecare *Duminecă* și sărbătoare, până isprăvesc el cu serviciul, să intrăm noi. *Coresp.*

Expoziția de copii din Sadu.

O nouă și puternică verigă s'a adăus la lanțul al vrednicilor Reuniunii rom. agricole sibiene. Stăruitoare în cele bune, ea mereu croleşte noue ogașe, mereu servește obștea noastră cu noi exemple, cari dacă ar fi urmate și de către celelalte așezăminte ale noastre culturale — în scurtă vreme s'ar schimba fața posomorită, în care se prezintă multe și arzătoare afaceri de ale poporului nostru. Ea nu numai, că se coboară în mijlocul populației, ci ține că e bine, ca la lucrările folositoare ale ei să fie angajată, pe lângă așa zisă „cărturărie” și însăși populația. Ne sânt cunoscute efectele produse prin aranjarea expozițiilor de poame, a expozițiilor de vite, a expozițiilor cu produse din industria de casă (lucru de mână femelesc), ne este cunoscută insuficiența, cu care se face serbarea pomilor, dar

ne este cunoscut, mai pe sus de toate entuziasmul, de care e cuprinsă populația noastră din câte un colț de țară, cum se zice, cu prilejul expozițiilor de copii, chemate a da viață și putere săvârșitorului muncii grele: omului.

Cu însuflețire și entuziasm s'au desfășurat și lucrările sărbătorești de *Duminecă*, 23 Oct. n. 1910, cu prilejul expoziției de copii a 5 a, organizate de Reuniunea noastră agricolă în frunța și istorica comună *Sadu*. Din acest fericit prilej întreagă populația noastră din *Sadu*, și o parte din comunele învecinate, s'a găsit la înălțimea chemării sale. O ceață de călăreți, imboldiți cu tot ce mai frumos se găsește în bagatul magazin al femeii din *Sadu*, a întâmpinat la sosire pe toți oaspeții veniți dela *Sibiu*, dela *Cisnădia*, *Tâlmaci* etc. Între cei sosiți am remarcat pe dnii medici *Dr. I. Beu* cu dna și dșoara *C. Man* (*Sibiu*), *Dr. Traian Petrașcu* (*Tâlmaci*), *Dr. Resch* (*Cisnădia*), apoi pe dnii *N. Togan*, protopop, *V. Tordășianu* secretar cu dna, *L. Triteanu*, as. cons. cu dna, *Dr. I. Fruma* adv., *Dr. Ioan Ivan* adv., *Const. Popovici* stud. jurișt (*Sibiu*), *Dr. Victor Schuster*, primpretor, *Dr. I. Mică* pretor (*Cisnădia*), not. *Fanea* cu dna (*Tâlmăcel*) etc.

După o mică gustare la casele ospitalere ale dlui notar *Victor Fiorianu*, obștea comunei și oaspeții s'au întrunit în spațioasele sale ale școlii, locul destinat pentru expoziție. Cum sădenii noștri bogați sânt în copii, dată timpul n'ar fi fost atât de ploios și posomorit, expoziția s'ar fi ținut sub cerul liber, dupăcum se făcuse aceasta la expozițiile din *Apold*, *Ilimbav*, *Orlat* și *Polana*. Înainte de toate, înlocuindu-se membrii juriului absenți, prin dl și dna *Triteanu*, *Dr. I. Ivan*, dșoara *C. Man* și *Dr. Resch*, acesta se constituie, alegându-se președinte *Dr. Ilie Beu*, iar de raportor *Vic. Tordășianu*. Mult s'a regretat absența scuzată prin morbo, a dlor *Dr. Calefariu* și *Dr. Iancu*. Într'aceia dl *Togan* rostește o cuvântare cuprinzătoare, în care raportându-se la apostolia, ce o săvârșesc de peste 20 ani cărmăcii Reuniunii agricole și la activitatea mănoasă a acestela, stăruie asupra însemnătății expozițiilor de copii, iar la fine scoate în relief însemnătatea istorică a comunei *Sadu*, care a dat naștere lui *S. M. Klein*, doftorului *Molnar*, protopopilor *Tatu*, *Hania*, *Sava Popovici* etc.

Pentru înlesnirea lucrărilor juriului, copiii expuși, peste 100 la număr, au fost împărțiți în 2 sale ale școlii, iar pentru îndulcirea lor, damele din juriu au împărțit între ei câte un coșuleț de zaharicale și smochine. Pe la orele 2 juriul și-a terminat lucrările, stabilind lista copiilor premiați: 35 fetițe și 28 băieți, între cari s'au împărțit dela 2—10 coroane premiu în valoare totală de 200 coroane. Actului împărțirii i-au premedat cele două conferințe instructive, anume a dlui *Dr. I. Beu* despre îngrijirea copilului dela naștere și până la împlinirea vârstei de un an și a dlui învățător *T. Stoia* din *Veștem* despre influența alcoolului asupra copiilor mici. Ambe conferințele, ținute în termeni populari, au fost ascultate de numerosul auditor cu multă atențiune, iar conferențarii viu aplaudați. Atât cuvântarea *Păr. Togan*, cât și a dlor *Dr. Beu* și *Stoia* ar fi vrednice să fie cunoscute în cercuri cât mai largi. Afară de premiile în bani, între popor s'au distribuit 100 broșuri, puse la dispoziția Reuniunii de comitetul „Asociațiunii”. Impresie de nedescris au produs asupra mamelor exponentele darul Reuniunii agricole: o garnitură complectă de înfășat copii, pe al cărei copilaș l-a înfășat în fața obștei d-na *Tordășianu*, dând totodată și pozele la felul urmat la înfășarea copiilor mici. Fotografii Auerlich a fotografat, în scopul răspândirii pe calea revistelor ilustrate, numeroase grupe anume: grupa mamelor cu copii premiați în brațe grupa fetelor june, a junilor, a bărbăților în floarea vârstei și altele.

Incheierea expoziției a făcut-o secretarul *Tordășianu*, care a mulțumit tuturor, cari au oboșit și jertfit în scopul bunei reușite și acestei întreprinderi, închinată țaranului nostru.

Intrasem binisor în sară, când am fost chemați la mesele bogate, întinse în cea mai spațioasă sală a școlii. Aici ne-a delectat un taraf din muzica lui *Brașovean*, dar am fost delectați prin vorbiri măduoase despre viitorul neamului românesc și mai ales prin frumoasele cântece, între cari și a distinel noastre cântărețe, d-na *Veturia Triteanu*. Că *Sadu* nu e lipsit nici el

de sfârșiri păgubitoare dintre frați, aceasta am observat-o numai la masa comună, căci încolo toți au fost la locul lor și între aceștia prezidentul comitetului aranjator, notarul Victor Florian și dascălul D. Popovici și Drăghici — cinste lor!

»Invingătorul«.

Din străinătate.

Criza ministerială în Franța. Scenele furtunoase cari au avut loc în Camera deputaților francezi, deși s'au sfârșit cu un triumf al ministrului președinte Briand, căruia i s'a votat încredere — au sdruncinat situația cabinetului Briand, dovedindu-se că solidaritatea cabinetului nu e atât de desăvârșită cum a pretins ministrul președinte Briand.

Discursul rostit de Briand în ședința de Sâmbătă a fost prea anti-socialist, prea pe placul partidelor reacționare, decât s'ar fi putut aștepta dela șeful unui guvern republican. Protestele furtunoase provocate de anunțarea «eventualelor ilegalități» au fost atât de unanime, încât se putea crede că soarta cabinetului Briand e pecetluită. Vociferările au ținut aproape o oră și dacă președintele Camerei Brisson ar fi cedat și ar fi suspendat ședința, Briand ar fi rămas zdrobit sub greutatea propriilor sale declarații. Brisson a rămas în scaunul președințial și Briand a avut prezența de spirit să și continue discursul în mijlocul zgometului infernal, rostindu-l la urechea alor doi stenografi.

Iata după darea de seamă oficială cuvintele lui cari au provocat scenele furtunoase.

«Dacă guvernul n'ar fi găsit în lege mijlocul de-a fi tămas stăpân pe granițele țării și pe căile ferate, ar fi trebuit să recurgă la ilegalitate și ar fi mers...» (Din cauza zgometului infernal pe băncile socialiste, celelalte nu au fost auzite de ziariști).

După rezumatul oficial președintele consiliului a mai repetat: guvernul a rămas în legalitate, dar sânt cazuri când interesul superior al țării ar fi îndreptăți să se recurgă la măsuri nelegale. Mâne țara aceasta care e expusă la anarhie va spune cine a avut dreptate. După atacurile cele mai violente se întrebuințează obstrucțiuni: aparține majorității să declare dacă primește a fi tratată ca o Adunare de »negreviști«; dacă nu, mâne acești oameni de dezordine și de violență vor fi stăpâni pe această Adunare. Guvernul e o victimă a tuturor pornirilor nesănătoase cari se asociază cu oameni violenți. În orice caz guvernul e convins că a salvat țara de cel mai mare pericol prin care a fost amenințat de 20 de ani încoace. Așteptăm ca majoritatea să spună dacă vrea să lase această țară oamenilor turburători; apoi și națiunea va judeca. Dacă guvernul actual cade, va fi cu conștiința, de a fi împlinit toată datoria și de a fi servit libertatea și Republica.

În ședința de Duminică, Briand a revenit din nou asupra declarațiilor sale și, grație nouilor sale explicații, majoritatea l-a votat încredere. Triumful desăvârșit a durat însă numai o zi. Ședința de Sâmbătă a spart solidaritatea dintre membri cabinetului.

Asupra crizei se telegrafiază:

Paris, 1 Noemvre. Ministrul de agricultură Ruan și-a dat demisia. Se așteaptă de asemenea și demisia ministrului lucrărilor publice Viviani, care nu aprobă restricțiunea legii grevelor. Isbucnirea unei crize ministeriale parțiale e de neînălțurat. Briand va fi nevoit să prezinte președintelui repu-

blicei demisia cabinetului, dar, probabil, va fi însărcinat și cu alcătuirea noului cabinet.

Arestarea fostului ministru-președinte portughez. Din Lisabona se telegrafiază că și fostul ministru-președinte înainte de proclamarea republicii Teixeira, a fost arestat în castelul său din Cabajras, lângă Coimbra. Și această arestare s'a făcut la ordinul judecătorului de instrucție. Teixeira, ca și Franco, e pus sub acuză pentru abuz de putere și regularea frauduloasă a avansurilor date curții regale.

Se știe că după proclamarea revoluției se găsisse, în ministerul de interne, documente cari dovedeau că, la sfatul ministrului Teixeira, Regele Manuel hotărâse proclamarea unei dictaturi militare și arestarea opoziționaliilor fruntași.

Asupra programului de muncă al guvernului, Alfonso Costa, azi ministru de justiție, șeful de odinioară al revoluționarilor, a făcut unui redactor următoarele declarații:

Noi vom întruni adunarea constituantă către sfârșitul anului. Această adunare se va compune din vre o 200 de membri aleși prin sufragiu universal, cu reprezentăriune proporțională.

Noi ne vom prezenta înaintea constituantei pentru a face lichidarea trecutului, pentru a cere sancțiunea celor ce guvernul a făcut și pentru a i supune un proiect de constituție foarte radical, căci noi ne-am propus ca regimul nostru să fie integrarea tuturor forțelor naționale și suprimarea oricărui antagonism între cetățean și stat.

Guvernul republicei portugheze va face mai întâi administrație și în urmă politică; căci voim ca aceasta să fie opera întregă a parlamentului.

Noi sântem partizanii celei mai mari descentralizări, și prin urmare, a autonomiei comunei.

Dacă ar trebui să fac o sinteză a programului nostru, continuă dl Costa, a-și spune că el îmbrățișează trei chestiuni principale: instrucțiunea publică, apărarea națională, și existența socială.

Noi am elaborat proiecte foarte detaliate, concepute pe baze democratice largi.

Cât privește reformele imediate, ne-am pus la lucru numai decât. Ca și în propaganda noastră, noi am preconizat totdeauna laicizarea și independența statului față de biserică, de asemenea noi am început prin a distruge congregațiile; am denunțat concordatul, sau ca să fiu mai exact, am denunțat situația noastră concordatară și am separat biserica de stat.

Și pe deasupra vom suprima jurământul religios în actele oficiale, vom declara obligatorie înscrierea în registrele de stare civilă: a nașterilor, căsătoririlor și deceselor, și vom înființa pentru întâia oară în Portugalia, divorțul.

În ordinea juridică, voim să ștergem pedeapsa cu moarte din codul de justiție militară, căci în codul criminal această pedeapsă nu există de mult la noi. În plus, noi ținem la jurisdicția tribunalelor militare comise de militari.

În materie de legislație, noi voim ca Statul să intervină în conflictele dintre capital și muncă. În acest sens primele măsuri pe cari le vom lua, vor fi limitarea zilei de muncă și fixarea sa la un maximum de 10 ore.

Pe lângă asta, noi voim să stabilim repaosul săptămânal și ne vom sili a face să dispară latifundiile prin aplicarea unui sistem de irigație pe care-l avem în studiu.

În sfârșit, noi sântem partizanii impozitului progresiv asupra rentei și a suprimării contribuțiilor indirecte, prin urmare a dreptului de acciz. Dar aceste măsuri nu vor putea fi aplicate imediat.

INFORMAȚIUNI.

A R A D, 2 Noemvre n. 1910.

— **Di Dr. Teodor Mihail**, aflându-se zilele acestea în România, a fost primit în audiență de Maj. Sa Regele Carol și apoi reținut împreună cu d-na, la dejunul dela Castelul Peleş.

— **La temniță.** Cu trenul de Luni seara a plecat spre Seghedin colaboratorul intern al »Gaz. Tr.« din Brașov, dl **Victor Branșce**, pentru a-și împlini ultima pedeapsă de șase luni, care i-s'a dictat anul trecut de curtea cu jurații din Târgul Mureșului, pentru articolul »Sărbători vesele« apărut în ajunul Sf. Rosalii.

Dorim mult încercatului nostru coleg să supoarte cu bărbăție și ultima sa pedeapsă de sub regimul coaliției și să se întoarcă în pace și sănătos.

— **Ofițer Român decorat.** Fiul veteranului paroh Mihail Păcală din Șulumberg dl Aurel Păcală ces. și reg. locotenent în al 5-lea regiment de infanterie din Rogatica (Bosnia), din prilejul decorării sale cu »Signum laudis«, dăruiește fondului Dr. D. Barcianu, pentru ajutorarea calfelor (sodaților) fără lucru, 5 cor. și fondului Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace 5 cor., sau în total 10 cor.

— **Deschiderea cursului dlui N. Iorga.** Din București ni-se scrie: Ieri, Luni, și a ținut dl Nicolae Iorga primul său curs, în fața unui mare număr de studenți și studenți.

D-sa a început prin a vorbi despre istoria Românilor în general și-a împărțit subiectul său în două părți.

Prima parte cuprinde diferitele forme politice de stat din frământarea cărora a rezultat România de azi.

În al doilea rând, spunea dl Iorga, intră drept un studiu amănunțit asupra răspândirii elementului românesc.

Dar, spunea dl Iorga, istoria patriei noastre, mai cuprinde încă două lucruri interesante.

Prima parte este cercetarea amănunțită a originii noastre, ca limbă, ca obiceiuri și ca tradiții.

În partea a doua, dl Iorga arată în mod amănunțit cum toate popoarele care au trăit în mijlocul nostru în decursul timpului au fost răspândite de noi și și-au revindecat îndeajuns, aceia ce le datoram pentru aceia ce ne-au dat.

E bine dar, spunea dsa, ca noi la rândul nostru, să arătăm aceia ce ne datoresc popoarele cu cari am fost în contact și care uitând să ne dea aceia ce ne-au luat, să stăruim noi la rândul nostru, de a lua dela ei.

Ungurii, spunea dl Iorga, n'ar fi azi un popor așa de unit, dacă n'ar fi fost altoiți cu Slavii și Românii.

Ei ar fi fost de sigur ceia ce azi sânt Tătarii din Caucaz.

Ardealul, care odată a fost populat de Slavi, își datorește naționalitatea de azi, elementului romanic, cu care a trăit în decursul timpului.

Dl Iorga a terminat prima prelegere, vorbind despre tendințele noi în istorie și amintind teoriile emise de dnii A. D. Xenopol și Lamprecht.

— **Procesul unui notar public.** Se anunță din Seghedin: Azi s'a început aici desbaterea procesului fostului notar public din Seghedin **Dr. Kern Lajos**, inculpat cu 90 de acuze de defraudări. Kern a fost deținut anul trecut în Decemvre, dar s'a prefăcut nebun și a fost internat într'un sanator. Sumele defraudate se urcă la cifra de aproape un milion.

Gulere
și
Manșete.

Numai calitate bună.
Marca lanț.

SUC. EMMER FERENCZ
Weismayr Ferencz
Timișoara, centru, strada Hunyadi

„TIMIȘIANA“
Institut de credit și economii.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de **practicant** eventual de **funcționar** la Institutul de credit și economii „TIMIȘIANA“ din Timișoara, dotat pentru practicant cu un salariu anual de Cor. 1000, plătit în rate lunare anticipative, se publică concurs.

Recerințele sunt: absolvarea unei școli superioare de comerț cu examen de maturitate și cunoașterea în vorbire și scris a limbilor română, maghiară și germană.

Reflecții la postul de funcționar au să-și indice și pretenziunile de salariu.

Ofertele sunt a se adresa până la 15 Noembrie a. c. **Direcțiunii** Institutului, iar postul se ocupă imediat după alegere.

Nr. 33/1910 T.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de

Conducător

la **Librăria arhidiecezană în Sibiu** se scrie concurs cu termen până la 17/30 Noembrie a. c.

Dela reflecții se recere:

a) Cunoștința limbilor: română, germană și maghiară în scriere și vorbire;
b) Cunoștința practică în afaceri de librărie.

c) Viață morală neexceptionabilă;

d) Să fie liber de miliție.

În ofertele instruite cu documentele de sus, petenții să-și precizeze și pretenziunea de salariu, având a se adresa: **Comisiei admin. a Librăriei arhidiecezane în Nagyszében.**

Postul e de ocupat cel mult până la 1 Ianuarie n. 1911.

Comisiunea administrativă a Librăriei arhidiecezane.

„Maramurășana“ Institut de credit și economii în Sighetul-Marmației.

CONCURS.

„MARAMURĂȘANA“ Institut de credit și economii în Sighetul-Marmației (Máramaros-sziget) publică concurs pentru un post de **comptabil** și un post de **cassar**.

Salariul comptabilului e 2000 cor. și 400 cor. relut de cvartir, — iar a cassarului 1200 cor. și 300 cor. relut de cvartir.

Ambii funcționari numai după un an de probă vor fi denumiți definitiv, — și au a depune cauție în numărul ori hârtii de valoare admise pentru acest scop din partea direcțiunii de câte 2000 cor.

Reflecții la aceste posturi au a-și înainta concursul, indicând studiile terminate, cunoștința de limbi, precum și praxa ce au făcut până acuma — până în 1 Ianuarie 1911, la adresa dlui **Dr. Ilie Mariș**, avocat (Máramaros-sziget, Fő tér Nr. 33), iar posturile sunt a se ocupa cel mult în 1 Februarie 1911.

Este în interesul recurentului a se prezenta în persoană

Sighetul-Marmației, în 26 Octomvrie 1910.

Direcțiunea.

Societatea pe acții Holandeză

pentru asigurarea vieții.

(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrenten)
Amsterdam.

Direcțiunea pentru Ungaria:
Budapest, Hollandi-udvar,
(palatul propriu, Piața Kálvin, Strada Baross și Calea Üllői-ut.)

La finea anului 1909 au fost sumele asigurate

peste **358 milioane Cor.**

Suma totală rezervei premiilor 107 mill. 216.324.96 Cor.

A plătit asigurațiilor până în prezent 96 mill. 370.016.33 Cor.

Premiile cele mai ieftine.

Prospecte sau alte deslușiri dau cu plăcere Direcțiunea pentru Ungaria în Budapesta și reprezentanții societății din țara întreagă precum și

Dirigență pentru Ardeal:

Fritz Prediger jun.

Brașov, Str. Neagră 14, și
Agentura pentru Sebeșul-săsesc (Szász-sebes) și jur:

Ioan Pavel și Heinrich Schumm,
învățători.

„DRĂGANUL“

Institut de credit și economii în Beluș.

AVIZ!

Perzându-se titlul provizor No 26 — despre acțiunile No 307—8, și titlul provizor No 110 — despre acțiunile No 845—8, eventualii posesori ai titlurilor provizori amintiți sunt rugați a adevăra dreptul lor de proprietate până în 1 Mai 1911 st. n., la caz contrar titlurile provizorii se vor anula și în locul lor se vor emite titluri provizori noi.

Direcțiunea.

Vânzare de altoi de viță.

Cine vrea să struguri frumoși și sănătoși să se adreseze cu încredere către

VITYÉ MIKLÓS

la firma de viță de vie condusă cu multă conștiință în

— **Ös-Csanád,** — (com. Torontál) unde se găsesc cele mai variate altoate de calitate I mă, soiuri de viță de vie pentru vin și struguri de conservat, precum și viță americană, netedă și cu rădăcini deasemenea se găsesc vițe de rangul II

cu prețul cel mai ieftin. Soiuri pentru chioschuri.

Preț curent trimitem gratis și franco.

Prăsierea galițelor de soiul erpington.

Dintre multele scrisori de recunoștință, publicăm una singură:

Mult Stimat Die! Cu altoiurile expedate de curând sunt foarte mulțumit.

Békéscsaba, 16 Octomvrie 1910.

Réti Béla, farmacist.

Se primesc comenzi pentru expedarea de toamnă și primăvară.

Se caută

Un corespondent isteț pentru o fabrică mai mare.

Condițiunile: să fie creștin, de 23—26 ani, necăsătorit, să cunoască perfect limbile germană și română în vorbire și scriere, precum și să aibă cunoștințe generale tehnice și de comerț, să știe stenografia, scrisoare frumoasă, voce, diligență și capacitate pentru a munci independent. Mai târziu se pune în perspectivă a merge în călătorii: ofertă cu condiții ușoare însoțit de fotografie și documente să se trimită sub **Z. 4603 la Haasenstein & Vogler A.G. Wien I.**

Numai oferte care intrunesc condițiunile de mai sus să se trimită.

Credit pe ipotecă, pe cambiu
și pentru oficianți
mijlocește

Herzog Sándor

A R A D,

str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

M. Schromm
mehanic

Brașov—Brassó
Hosszú-utca No. 27.

Recomandă în atențiunea onor. public din loc și jur

marele său atelier mehanic

aranjat în Brașov, Hosszú-utca 27, unde se efectuează tot-felul de lucrări atingătoare în aceasta branșă; precum:

mașini de cusut, biciclete,

gramofoane și apaducte,

pe lângă prețurile cele mai convenabile și execuție solidă și punctuală.

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m-am hotărât să deschid în **Budapesta** un

Birou de informație.

Ori-ce informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., ori-ce informații comerciale și în general în ori-ce cauză — dau în decurs de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijloacul comerciale, comenzi, etc. etc.

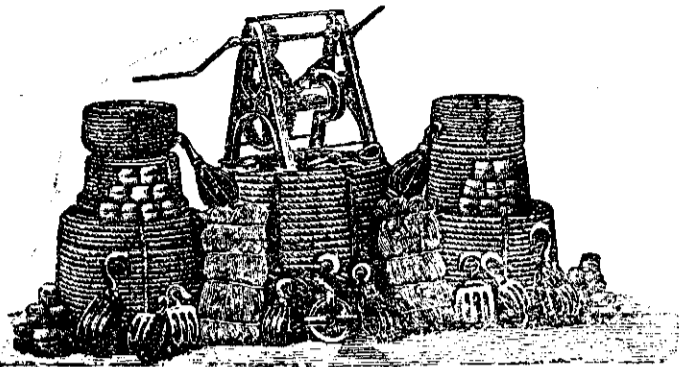
Taxa pentru informație 3 cor. și speacile de poștă pentru răspuns.

L. Olariu, Budapesta,
Budapest, Lajos utca No. 141. III/19.

LÁZAR MIHÁLY, funar, Lugos, Piața Izabella.

Vânzare mare de fabricate de cânepă, in și jută.

Tot felul de funii de cânepă, fir, brăcii, brăcii, fire de tort, legătoare pentru mori, burdufuri de cânepă, pânză de jută (pentru pachetare), saci de cânepă in și jută, straie crude și impermeabile. Funării pentru economi: ștreanguri, căpeștre, funii pentru car, pentru vite, legătoare de snopi, ușoare și pentru mașini de treierat, procovițe p. cai, rețele, mreje p. pescari și leagăn atârnat. Adresa telegrafică: Lázár kötelgyáros Lugos. — Nrul telefonului 207. Nrul cecului și clearing la posta Ungară 26142. Toate comanda sunt a se adresa la firma de mai sus.

Primul atelier ardelen aranjat ca putere electrică pentru scobirea pietrelor și fabrică de pietrii monumentale.

GERSTENBREIN TAMÁS és TARSA sculptor și măiestru pietrar.

Atelierul central al magazinei: **Kolozsvár, Dézsma-u. 21.**

Magazin de pietrii monumentale, fabricate proprii din: marmoră, labrador, granit, sienit etc. Kolozsvár, Ferencz József-út 25.
Biroul Central:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.
Filiale: **Déva, Nagyvárad.**

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

B-A-N-I

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄ și 5⁰/₀, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corăspunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticiper spese de intabulare, convertex datorile de interese mari.

== **Resolvare grabnică, serviciu prompt** ==

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

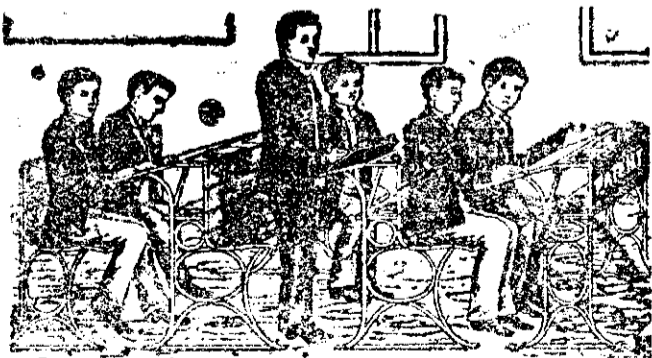
Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritorul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bichis, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Prisere pe lângă onorar acuisitori de afaceri abili și demai de încredere.

Cele mai moderne mobile de fier și aramă și cele mai practice bănci igienice de școală și mobilarea locuințelor, hotelurilor, spitalelor și

școalelor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se livrează numai de către firma

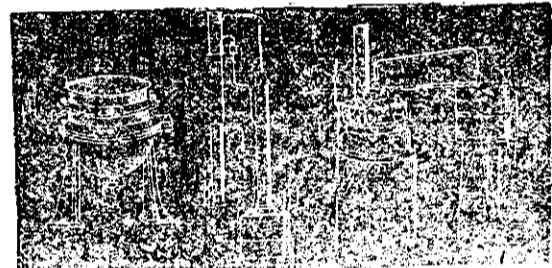
Bennhardt Rezső utóda

Brassó, str. Fekete nr. 33.

— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

ALBERT LINDENFELD
hărăgar, Hodmezővásárhely, Toldi-u. 4.

Se recomandă pentru orice lucrări în acest ram, atât noi cât și reparaturi ca, cazane pentru fert rachiu, aranjamente pentru fabrici de spirt, căldări de spălat, turnătorie de alamă, tigăi, paturi compoște, piue și instalații de apeducte pe lângă prețuri conven. : Cumpăr aramă nefolosibilă pentru prețuri mari.

Zinti János atelier de pictură de sticlă
Budapest IV. Üllői út 79.

Imi lau îndrămeala a atrage atențiunea on. publică asupra picturii mele de pictură de sticlă. Ca specialist fac atențiunea de lux pe sticlă pentru saloane, verande și sufragerii. Mai departe piumbuit de feră, grăvuri pe sticlă și rame de aramă, precum și alte obiecte în bransa această.

Grădini și Parcuri

transformează și plănuiește:

Nagy Sándor, Arad,

Illés-utca No. 66.

Cultivarea proprie a pomilor de lux și a tufelor de ornament.

CANARINI

Cele mai frumoase cântărețe moderne ce cântă ziua și la lumină. Cântăreață tinăra 4, 5 fl. de 1 an 5, 6, 8, 10 fl. Renumitele canarine Seifert și verzi dela 10 fl. în sus.

Ouătoare 1, 2, 3 și 4 fl., după soi. Catalog de prețuri despre papagal, pasări transmarine măi-muțe și câini de soi se capătă înainte trimițând 20 fl. Pentru ajungerea comenzilor la loc în viață se garantează. — Comenzile se pot face la

DIÓSZEGHY és Társa,
Oradea-mare-Nagyvárad.

Cea mai mare prăvălie de animale din Ungaria.

Blănării!!!

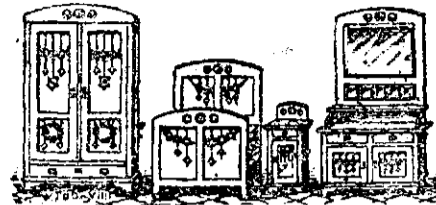
precum: boauri (muff) tocuri de picioare, jachete, după croiu englez și francez, berletuilei cu lână, etc. reparări și transformări bune și ieșine se pot câștiga la

Nicolae Gruța,

blănar
Temesvár-Josefstadt,
Bem.u. No. 23.

Schuster Ferencz

măsar pentru zidiri și mobile în Temesvár-Erzsébetváros, Korona-u. 18.

Execută după planuri proprii sau străine

mobile

pentru dormitoare, prânzitoare și saloane precum și aranjamente pentru cancelarii și prăvălii cu prețuri moderate.

In magazinul de mașini de cusut
biciclete

a lui

Kalmár Mihály

Cluj-Kolozsvár, Czertörő-u. 56. se pot cumpăra orice mașini de cusut pentru gospodărie și industrie, deasemenea biciclete de plin echipate, plătino lunar, în rate avantajoase.

Institut de pictură bisericească în Sighetul-Maramureșului.
(Templomfestészeti Müintézet, Mármaroszigeten).

Cancelaria: Piața Erzsébet-főter No. 11, ușa 18.

Ne angajăm pentru pictarea în stil modern și foarte artistic a internelor bisericilor, icoane pe cerime, fresco, icoane pe altar, altare construite de iconostas, auritură, pictarea icoanelor de iconostas, crucifixe, icoane la încrucișarea drumurilor, pictarea icoanelor sfinte și a oricui soi de icoane bisericești.

Renovăm foarte frumos iconostas și altare vechi, iar pictarea, abducerea cu marmoră și auritura lor o executăm cu cea mai mare artă și cu prețuri convenabile, — parohiilor mai sărace eventual și pe lângă plățirea în rate. Examinarea bisericilor, măsurarea, înțelegerea mai amănunțită — la fața locului o facem gratis, cu planuri și prospecte servim cu plăcere.

GYULAY KÁROLY

atelier modern de fotografie artistică

:: Timișoara—Temesvár, (Josefstadt) ::

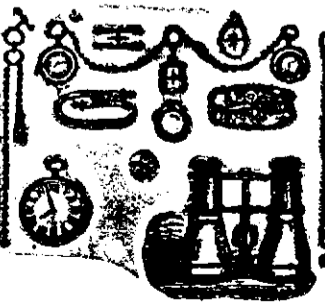
Strada Hunyadi Nr. 5. — (Lângă Casina Déavidéki).

Efectuește: Tot-felul de fotografii. Picturi în olei. Acvarele. Pasteluri. Platinolipie. Inmăriri după orice fotografie, în cel mai modern stil artistic.

Cel mai mare magazin de giuvaerice și ceasornice,

Jamás István clasornicar, giuaerglu și opticar
Gyulafehérvár, Piața Hunyadi - (lângă Hotel Elisabeta).

Recomandă ori-ce juvaere de aur și argint, ca lanțuri de aur pentru bărbați și femei, ceasornice de buzunar, fabricație din Svițera, ca renumitele ceasornice Omega și pendulele și deșteptătoarele Becht, ochelari, articole optice, etc. pe lângă prețurile cele mai moderate și serviciu conștiințos. Toate comenzile sunt a-se adresa cu încredere la firma de sus.

Telefon 670—579.

Telefon 670—579.

Inainte de ce ti-ai fi cumpărat

lemnele de ^{trebuință} **foc**

cereți deslușiri asupra prețului,

căci eu nu numai că

vînd cele mai ieftine

lemne de foc

prima calitate

ci pentru un florin de stîngen le și tai cu fe-restrăul propriu circular.

Așteptând binevoitorul sprijin, sant

Cu deosebită stimă:

PETRU NOVAC,

negustor de lemne în

Arad, Óvár-tér 10 (lângă pod) și Teleky-u 4.

Lemne de foc mărunțate expedez acasă.

PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCJAR ROMAN DIN BUCUREȘTI.

LISTA

de scrisurile funciare 4% și 5% eșite la sorți la tragerea 23-a și a 58-a făcută în ziua de 12/25 Octomvrie 1910. Aceste scrisuri sunt eșite la sorți cu cuponul de Iulie 1911 și se vor plăti al pari (sută în sută) la Casa Societății cu începere dela 1 Ianuarie st. n. 1911.

4%			5%															
à 5000 lei	à 1000 lei	à 100 lei	à 5000 lei					à 1000 lei										à 100 lei
215	145	30	1703	4598	6367	38606	58326	1001	5401	8355	18647	28323	37485	52379	68174	82618	90604	201
225	155	40	1713	4603	6377	38616	58336	1011	5411	8365	18657	28333	37495	52389	68184	82628	90614	211
235	175		1723	4623	6387	38626	58346	1021	5431	8385	18667	28343	39006	54100	68194	82638	90624	241
239	185		1733	4633	6901	38636	58366	1031	5441	8395	18677	28353	39016	54110	71404	82648	90634	261
245	195		1743	4643	6911	38646	58396	1041	5451	8581	18687	28363	39056	54120	71414	82658	90644	501
259	602		1753	4653	6921	44002	60603	1051	5461	8902	18697	28373	39066	54140	71424	82668	90654	541
269	612		1773	4663	6931	44012	60613	1061	5471	8912	20504	28383	39076	54150	71434	82678	90664	908
275	622		1783	4673	6951	44022	60623	1081	5481	8922	20514	31508	39086	54160	71444	83407	90674	928
279	632		1793	4683	6961	44032	60643	1091	5491	8932	20524	31518	40106	54170	71454	83437	90684	938
285	642		2306	4693	6971	44042	60653	1416	6108	8972	20544	31528	40116	54180	71464	83447	90694	948
289	652		2316	4909	6981	44052	60663	1426	6118	8992	20554	31538	40126	54190	71474	83457	93305	958
299	662		2326	4919	6991	44062	60673	1436	6204	9002	20564	31548	40136	57209	71484	83467	93325	978
502	672		2336	4929	7707	44082	61305	1446	6214	9304	20574	31578	40146	57219	74100	83477	93335	998
512	682		2346	4939	7717	44092	61315	1556	6224	9314	20584	31598	40156	57239	74110	83497	93345	1914
522	692		2356	4959	7727	45413	61325	1466	6234	9324	20594	35628	40166	57249	74130	85700	93355	1924
532	1704		2366	4969	7737	45423	61335	1476	6244	9334	22402	35638	40176	57259	74140	85710	93365	1944
2628	1724		2386	4999	7747	45433	61345	1486	6264	9344	22412	35648	40196	57269	74150	85720	93375	1954
2638	1744		2396	5129	7757	45443	61365	1800	6274	9354	22432	35678	40907	57279	74170	85730	93385	1964
2648	1754		3107	5139	7767	45909	61395	1810	6294	9374	22432	35688	40927	57289	74180	85750	93395	1974
2658	4206		3127	5149	7777	45919	63031	1830	6800	9384	22442	35698	40947	57299	74190	85780	93504	1994
2668	4216		3137	5159	7797	45929	63041	1050	6820	10104	22452	36701	40957	61114	74801	85790	93514	5801
2678	4226		3147	5169	9305	45939	63051	1880	6830	10124	22462	36711	40967	61124	74811	87503	93524	5831
2698	4236		3167	5179	9315	45949	63061	1890	6840	10134	22472	36721	40977	61134	74821	87523	93534	5841
	4256		3177	5189	9325	45959	63971	2300	6850	10144	22482	36731	40987	61144	74831	87533	93544	5851
	4276		3187	5199	9335	45989	63081	2310	6860	10154	23306	36741	44509	61154	74841	87553	93564	5861
	4286		3197	5404	9355	45999		2320	6870	10164	23316	36751	44519	61164	74851	87573	93574	5871
	4296		3805	5414	9375	46702		2330	6880	10194	23326	36761	44539	61194	74861	87583	93584	5891
			3815	5434	9385	46712		2340	6890	14210	23336	36771	44549	62702	74871	87593	93594	5909
			3825	5444	9395	51806		2350	7119	14220	23346	36781	44589	62712	74881	87703	94700	5919
			3835	5454	17006	51816		2360	7129	14240	23356	36791	44599	62722	74891	87713	94720	5929
			3845	5464	17016	51826		2370	7139	14250	23366	37300	46003	61752	76109	87723	94730	5939
			3855	5474	17026	51836		2380	7159	14270	23376	37302	46013	62762	76119	87733	94740	5949
			3875	5494	17036	51846		2390	7169	14280	23386	37310	46023	62772	76129	87743	94750	5959
			3885	5701	17066	51856		2807	7179	14290	23396	37312	46033	62782	76139	87753	94760	5969
			3895	5721	17076	51866		2817	7189	14503	24901	37920	46043	62792	76149	87763	94770	5979
			4417	5731	17086	51876		3827	7610	14513	24911	37322	46053	63207	76159	87773	94780	5989
			4427	5741	23794	51886		2867	7630	14523	24921	37330	46073	63217	76169	87783	98002	5999
			4447	5771	27004	51896		3887	7640	14533	24931	37332	46083	63227	76179	89217	98012	6108
			4457	5781	27024	52406		4403	7650	14543	24951	37340	46093	63237	76189	89227	98022	6118
			4467	5791	27034	52416		4413	7660	14553	24961	37342	47401	63247	76199	89237	08032	6158
			4477	5801	27044	54706		4443	7670	14573	24971	37352	47421	63257	80603	89257	98042	6178
			4487	5811	27064	54716		4453	7680	14583	24981	37360	47431	63267	80623	89267	98052	6188
			4497	5821	27074	54726		4473	7690	14593	24991	37362	47441	63277	80633	89277	98062	6198
			4503	5831	27094	54736		4483	8117	15427	27008	37370	47451	63287	80643	89287	98072	
			4513	5841	38404	54746		4493	8127	15437	27018	37472	47461	63297	80653	89297	98082	
			4523	5861	38414	54766		5203	8137	15447	27028	37380	47471	68081	80663	90105	98092	
			4533	5871	38424	54796		5213	8147	15457	27038	37390	47481	68091	80673	90115	101115	
			4543	5881	38434	57403		5223	8157	15467	27048	37392	47491	68104	80683	90125	101125	
			4553	6307	38444	57413		5233	8187	15477	27058	37405	52309	68114	80693	90135	101145	
			4568	6317	38454	57423		5253	8197	15487	27068	37415	52319	68124	81506	90145	101155	
			4573	6327	38464	57443		5263	8305	17607	27078	37425	52329	68134	81516	90155	101195	
			4583	6337	38474	57453		5273	8325	18617	27088	37435	52349	68144	81526	90165		
			4583	6347	38484	57463		5283	8335	18627	28303	27455	52359	68154	81536	90175		
			4593	6357	38494	57493		5293	8445	18637	28313	37465	52369	68164	81546	90195		

DIRECȚIUNEA.